

‘Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen’

Wat zijn de eerste ervaringen van deelnemers en trainers?

‘Nu ik inzie wat hij meedraagt in zijn onzichtbare koffer snap ik zijn gedrag en kan ik hier beter mee omgaan.’

De eerste feedback over de training ‘Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen’ is erg positief. Zowel de trainers als de deelnemers vinden de training goed in elkaar zitten en geven aan dat de modules goed op elkaar aansluiten. Deelnemers zijn na afloop enthousiast over de geleerde kennis en vaardigheden en hebben zin om er in de praktijk mee aan de slag te gaan.

Eva Snijders en Leony Coppens

Tijdens de training ‘Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen’ doen leerkrachten en andere onderwijsprofessionals kennis en vaardigheden op die hen helpen effectief les te geven aan getraumatiseerde kinderen. Leerkrachten hebben in hun opleiding meestal weinig tot niets geleerd over de gevolgen van meegemaakte ingrijpende gebeurtenissen op het leven van een kind. Toch behoren zij tot de belangrijkste steunfiguren die kinderen kunnen helpen herstellen van trauma en kunnen zij bijdragen aan het welzijn en de ontwikkeling van hun leerlingen. Leerkrachten kunnen met de kennis en vaardigheden die ze opdoen in de training in het leven van getraumatiseerde kinderen een groot verschil maken en tegelijkertijd leren hoe ze hun eigen veerkracht kunnen behouden. Leony Coppens en Marthe Schnejderberg leiden sinds 2015 professionals uit het onderwijs, de GGZ en de jeugdhulpverlening op om deze training te geven. Inmiddels is er een landelijk netwerk van trainers. In dit artikel delen we de tot nu toe opgedane ervaringen met de daaruit voortkomende suggesties voor het geven van de training zodat jullie als huidige en toekomstige trainers hier je voordeel mee kunnen doen.

Wat levert de training op?

Door de training wordt de kennis over trauma onder de onderwijsprofessionals enorm vergroot. Vooral bij de modules over het brein en stress valt voor de meeste deelnemers veel op zijn plaats. Er ontstaat ruimte om het gedrag van kinderen op een andere manier te bekijken en te begrijpen. Door de training realiseren veel deelnemers zich dat ze intuïtief vaak al goed handelen. Er treedt een verschuiving op van onbewust bekwaam naar bewust bekwaam. Deelnemers geven daarbij aan dat het hen helpt om met een traumabril naar de leerlingen te kunnen kijken. Ook leren ze (eerder) hun eigen grenzen te herkennen en het gedrag van leerlingen minder persoonlijk op te vatten. De metaforen die in de training worden gebruikt en ook de praktische middelen zoals de spanningsthermometer en het steunplan worden vaak toegepast in de praktijk. Het gebruik van concepten zoals de onzichtbare koffer, de ijsberg en de cognitieve driehoek geeft leraren handvatten

om met hun leerlingen en onderling met hun collega's te praten over wat ze zien in de klas. Hierdoor wordt er zowel met leerlingen als onderling met collega's over dingen gesproken waar eerst niet of op een andere manier over werd gepraat.

Waar wordt de training gegeven?

Veel trainers zijn actief binnen hun eigen school of werkveld. Er is veel vraag naar workshops over het onderwerp en deze worden ook regelmatig gegeven. Veel trainers geven aan dat het hen nog niet lukt om een volledige training te geven. Meer dan 20 trainers hebben de gehele training al meerdere keren gegeven. Zij geven de training op de scholen waar ze werkzaam zijn en daarnaast (ook) steeds meer op andere scholen. Vaak komt de vraag voor een training voort uit een individueel begeleidingstraject rondom een getraumatiseerde leerling. Doordat de betrokken leerkrachten ervaren dat ze baat hebben bij de uitleg over trauma ontstaat er een vraag naar meer kennis en vaardigheden op dit gebied voor de hele school.

Verschillende organisaties bieden de training ook door middel van open inschrijving aan, o.a. het Landelijk Opleidingscentrum Kindermishandeling, de RINO, Stichting Jeugdformaat en Rubicon. Daarnaast biedt een aantal organisaties de training in verkorte vorm aan zoals: Thomas More Hogeschool, Bisbee en ABC. Een trainer geeft dit schooljaar voor de tweede keer een college op de Universiteit van Amsterdam als onderdeel van het bijvak schoolpsychologie. Onderaan het artikel staan de links naar de websites van de meeste hier genoemde organisaties.

Doordat de training in zoveel verschillende leeromgevingen gegeven wordt breidt de olievlek van kennis over traumasensitief onderwijs zich steeds sneller uit.

Trainersduo

De training wordt gegeven door een duo bestaande uit een trainer met een hulpverleningsachtergrond en een trainer met een onderwijsachtergrond. Deze combinatie wordt door nagenoeg alle trainers zeer positief beoordeeld. Meerdere trainers geven aan dat ze dit veel waardevoller vinden dan ze vooraf hadden gedacht. Trainers geven aan het fijn te vinden dat ze elkaar goed aan kunnen vullen. Ook onderschrijven veel trainers dat het belangrijk is dat de trainer die niet aan het woord is de reacties van de groep in de gaten kan houden. Uit de feedback van de deelnemers blijkt dat ook zij de combinatie van trainers met een verschillende achtergrond erg waarderen.

Overzicht trainers

Het toenemend aantal vragen naar trainingen en workshops aan de ene kant en het groeiend aantal trainers aan de andere kant vormde de aanleiding voor het overzicht van trainers op de site van Leony Coppens (<http://leonycoppens.nl/lijst-trainers-lagk/>). Op dit overzicht van beschikbare trainers staat bij elke trainer vermeld of hij of zij een onderwijs- of hulpverleningsachtergrond heeft, voor welke regio de trainer beschikbaar is en de contactgegevens van de trainers. Op deze manier kunnen scholen die geïnteresseerd zijn zelf contact zoeken met de trainers. Als trainer kun je de lijst ook gebruiken om een trainingspartner te vinden of om te bekijken met wie je in je eigen regio ervaringen uit kunt wisselen.

Voorafgaand aan de training

Een goed begin is het halve werk en dat geldt ook voor het geven van de training *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen*. Veel trainers hebben de ervaring dat het succes van de training valt of staat bij het voorgesprek. Het is dus belangrijk om daar voldoende aandacht aan te besteden.

- Het team

Startpunt is de vraag hoe het met het betreffende schoolteam gaat. Een aantal trainers kwam er tijdens het geven van de training achter dat er teveel in het team speelde om de training goed te kunnen ontvangen. Een trainingsduo kwam er op de eerste dag van de training achter dat de deelnemers tegelijkertijd ook nog andere trainingen volgden waardoor ze overvol zaten en geen ruimte voelden om de stof op te nemen. Hoewel er tijdens het voorgesprek van alles was besproken, was dit niet aan de orde gekomen. Andere trainers die de training gaven op een grote middelbare school realiseerden zich al bij de eerste module dat het team te uitgeput was om te kunnen profiteren van de training. De leerkrachten gaven aan dat ze aan het einde van hun Latijn waren en dat er eerst andere dingen nodig waren voordat ze nieuwe kennis en vaardigheden konden opdoen.

- Het voorgesprek

Duidelijk is dat het voorgesprek van groot belang is. Uit de ervaringen blijkt dat de volgende punten cruciaal zijn naast de aandachtspunten die al vermeld staan in de handleiding van de training.

- Hoe staat het team ervoor? Is er sprake van (veel) ziekteverzuim en/of zijn er veel wisselingen in personeel?
- Heeft het team in de periode van de training ook andere extra activiteiten? Hoe valt dit te combineren met de training? Welke andere trainingen heeft het team in de afgelopen jaren gevolgd? Kunnen deze trainingen als bouwstenen worden gezien voor *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen*?
- Wat zijn de verwachtingen van het team en de directie ten aanzien van de training? Komen deze verwachtingen onderling overeen? Wat moet de training opleveren? Waar komt de vraag voor de training vandaan? En wordt die vraag breed gedragen?
- Welke ervaringen heeft de school in het lesgeven aan getraumatiseerde kinderen? Komt de vraag naar de training voort uit specifieke ervaringen? Wat zijn die ervaringen?
- Welke kennis is er al? Een aantal trainers vindt het fijn om bij de start van een training gebruik te maken van een toets om de kennis van de deelnemers te testen. Hierdoor krijg je niet alleen zicht op het kennisniveau van deelnemers maar kom je vaak ook te weten of de deelnemers het boek 'Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen' hebben gelezen.
- Hoe verhoudt de visie van de school zich tot de uitgangspunten van traumasensitief lesgeven?
- Is het haalbaar en geeft de school er de voorkeur aan om de deelnemers te vragen het boek *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen* vooraf te laten lezen? Zo ja, hoe regelt de school dat de deelnemers in staat zijn om het boek vooraf te lezen?

- Als een school ervoor kiest om de deelnemers voorafgaand aan de training het boek te laten lezen, kun je vragen of de deelnemers vooraf casuïstiek aan willen leveren die je in de training gebruikt op de plekken waar de casussen uit het boek worden besproken. Deelnemers geven aan het niet prettig te vinden dat ze de casuïstiek in de training al kennen uit het boek. Vraag specifiek of de deelnemers verschillende casussen willen aanleveren. Je kunt daar als trainer de soorten casuïstiek uit het boek bij in gedachten houden. Check of er verschillende vormen van trauma en verschillende leeftijden in terug komen. Let er in het bijzonder op dat er ook voldoende aandacht is voor casussen van meer teruggetrokken en rustige leerlingen.
- Het is belangrijk om vooraf goed duidelijk te maken welke impact de training kan hebben. Leg uit dat er mogelijk deelnemers zijn die eigen onverwerkte traumatische ervaringen hebben die door de training getriggerd kunnen worden. Ga na op welke manier een school hier aandacht en ruimte voor wil bieden. Geef aan dat sommige onderwerpen en discussies in het programma heftige emoties kunnen oproepen. Bespreek welke zorg een team na de training eventueel nodig zal hebben en hoe dit geregeld gaat worden.
- Is het hele team inclusief de directeur bereid om volledig aan de training deel te nemen? De ervaring leert dat de opbrengst van de training veel groter is als de directeur nauw betrokken is en de training in zijn geheel volgt.
- Overweegt de school om een brief aan de ouders te sturen over de training? Vinden ze het fijn als je over de inhoud van die brief meedenkt?
- Hoe gaat de school verder na de training? Overwegen ze een werkgroep in te stellen of zijn er aandachtsfunctionarissen die het onderwerp steeds weer op de agenda zetten? Welke ideeën zijn er verder om er voor te zorgen dat het niet de zoveelste interessante training is die al snel wegzakt in de hectiek van alledag?
- De planning van een training

De training is opgebouwd uit 8 modules die verspreid over 8 keer anderhalf uur gegeven kunnen worden maar ook gebundeld in bijvoorbeeld 4 dagdelen of 2 hele dagen. Het geven van 8 losse modules gebeurt in de praktijk niet omdat dit voor de meeste scholen praktisch niet haalbaar is. Aan alle andere indelingen zitten voor- en nadelen. Hieronder volgen enkele praktische tips ten aanzien van het inplannen van de training.

- Houd er bij het aanbieden van een training rekening mee dat veel scholen bij de start van hun schooljaar al een jaarplanning hebben en weinig ruimte over hebben in de agenda. Vaak zal een in company training worden ingekocht voor het volgende schooljaar hoewel er ook scholen zijn geweest die vroegen of de training zo snel mogelijk kon worden gegeven.
- Met het oog op de impact van de training is het aan te raden om de trainingsdagen om de pieken van een schooljaar heen te bouwen. Ook in het kader van de zelfzorg van de onderwijsprofessionals is het beter om de training te geven in een relatief rustige periode in het schooljaar.
- Scholen geven er vaak de voorkeur aan om de training in te plannen op twee studiedagen. Vooral in het begin kunnen trainers nog moeite hebben met het goed doorlopen van het gehele programma in twee dagen. Trainers die de training vaker hebben gegeven merken dat het ze bij iedere volgende training steeds beter lukt om het

hele programma binnen de tijd af te krijgen. Het geven van de training in twee dagen blijkt na wat oefening dan ook zeker haalbaar.

- Wanneer de verschillende modules van de training over meerdere dagen worden verdeeld, heeft het de voorkeur om de training niet na een hele schooldag te geven omdat de aandacht en energie dan vaak al snel op is. De woensdagmiddag of een andere halve schooldag is in dit opzicht beter.
- Deelnemers vinden het prettig als er enige tijd tussen de trainingsdagen zit. Dit biedt hen ruimte om met de geleerde kennis en vaardigheden te oefenen en naar aanleiding hiervan eventueel gerichte vragen te kunnen stellen. Het biedt trainers ook de kans om positieve leerervaringen bij de deelnemers uit te vragen wat een stimulerend effect heeft op de hele groep.

- Groepsgrootte

De training komt het beste tot zijn recht in een groep van maximaal 20 deelnemers. Tegelijkertijd heeft het een meerwaarde als een schoolteam in zijn geheel wordt getraind. Het maken van de juiste afweging bij een groter schoolteam kan lastig zijn. Het lijkt het beste om je overwegingen in het voorgesprek te delen en samen af te wegen wat het belang ervan zou kunnen zijn om het hele team in een keer deel te laten nemen of juist niet. Als je de training vaker hebt gegeven ben je beter toegerust om je eigen ervaringen in deze afweging mee te nemen.

- Open inschrijving

In eerste instantie is de training ontwikkeld om aan een schoolteam te geven. In de praktijk bleken er echter vragen te zijn van individuele leerkrachten, intern begeleiders en andere onderwijsprofessionals die heel graag de training wilden volgen in de wetenschap dat hun school voorlopig (nog) geen plannen had om de training in te kopen. Naar aanleiding hiervan worden er inmiddels op verschillende plekken ook trainingen aangeboden waar deelnemers zich individueel voor in kunnen schrijven. Trainers die de training hebben gegeven aan een open inschrijvingsgroep merken dat de deelnemers heel erg gemotiveerd zijn.

- Ook bij een open inschrijving is het een meerwaarde om voorafgaand aan de training de verwachtingen van de training te bespreken.
- Om te voorkomen dat deze gedreven onderwijsprofessionals in hun eentje proberen het schoolklimaat traumasensitiever te maken en daarbij uitgeput en/of gefrustreerd raken wordt aanbevolen minimaal twee medewerkers van eenzelfde school aan een open training te laten deelnemen.

- Korte workshops

Korte workshops van 1,5 tot 3 uur zijn erg gewild. Sommige trainers doen dit net als de volledige training samen met hun co-trainer en andere trainers geven aan de workshop meestal in hun eentje te doen. Een korte workshop wordt vaak gegeven als een introductie van de training. In zo'n workshop draag je vooral kennis over waardoor er meer inzicht in de problematiek komt. De tijd is meestal te kort om vaardigheden te trainen. Bespreek dit in je voorgesprek.

Vaak leidt een workshop op een school tot de vraag naar een training. Als de groep die de workshop heeft gevolgd identiek is aan de groep die daarna de training gaat volgen kun je de inhoud van de workshop in het kort terug laten komen en moet je opletten dat je niet teveel herhaalt.

Tijdens de training

- Start van de training

Er blijkt een variatie te zijn onder de trainers in hoe ze starten met de training. Zoals gezegd starten sommige trainers met een toets. Andere trainers starten met de ballonoefening of met een fimpje dat tot spanning leidt bij de deelnemers om direct daarna een ademhalingsoefening te doen om te merken hoe de spanning daardoor zakt. Een andere optie is om te vragen aan de deelnemers over welke kinderen in de klas ze zich zorgen maken of naar welke kinderen altijd veel energie uit gaat. De ervaring leert dat dit vaak kinderen zijn met trauma's. Op deze manier maak je gelijk het doel en nut van de training kenbaar.

Veel deelnemers zullen vooral doeners zijn en pas actief mee gaan doen als het praktische gedeelte komt. De ervaring leert dat het goed is om aan het begin van de training te vertellen dat de eerste modules van de training vooral uit kennisoverdracht bestaan en dat de latere modules meer praktisch zijn. Hierbij kan je uitleggen dat je door de kennis uit de eerste modules al anders gaat kijken naar de kinderen en daardoor anders zal gaan handelen. Het werkt net zoals bij kinderen met autisme in de klas. Uit onderzoek weten we dat deze kinderen vaak moeite hebben met veranderingen. Met deze kennis in het achterhoofd bereid je kinderen met autisme in de klas voor op veranderingen en zorg je voor structuur. Met de kennis over trauma weet je waar het gedrag van een kind vandaan komt en zal je automatisch in de praktijk je handelen aanpassen. Door dit te vertellen maak je het belang van de eerste modules duidelijk. Hiermee maak je het risico dat de deelnemers afwachten met actief deelnemen tot de praktischere modules aan bod komen kleiner.

- Casuïstiek

Zoals eerder vermeld blijkt dat de casuïstiek uit de training teveel herhaling is als de deelnemers het boek al hebben gelezen. Deelnemers brengen dan liever hun eigen casuïstiek in. Het inbrengen van eigen casuïstiek vraagt wel wat extra's van de trainers. Eigen casuïstiek maakt vaak meer los bij de deelnemers en het risico bestaat dat je hierdoor in tijdnood komt en dat er onevenredig veel aandacht naar bepaalde casussen uitgaat. De volgende tips kunnen je helpen om op een efficiënte manier gebruik te kunnen maken van de eigen casussen.

- Vraag aan de deelnemers of ze vooraf hun casussen aan je mailen. Geef ze daarbij een eenvoudig format waarop ze de leeftijd, gender en een korte voorgeschiedenis en gedragsbeschrijving in kunnen vullen.
- Lees de casussen vooraf en maak een selectie met voldoende variatie. Bekijk op welke plekken je welke casus kunt gebruiken en pas de sheets op die plekken aan.

- Vragen van de deelnemers

Deelnemers hebben vaak veel vragen voor jou als trainer. In de handleiding staat beschreven hoe je hier handig mee om kunt gaan. Aanvullend hierop nog een extra tip:

- Probeer als trainer een vraag niet direct zelf te beantwoorden. Door de vraag terug te stellen aan de groep kunnen ze oefenen met de opgedane stof en stimuleer je de groep om zelf na te denken. Zo blijft iedereen actief mee doen. Je kan de groep een zetje in de goede richting geven door te verwijzen naar één van de concepten die al behandeld zijn.
 - Feedback deelnemers

Er is veel diversiteit in de groepen en daardoor is de feedback van de deelnemers op de training ook vaak tegenstrijdig. Waar de één vindt dat er teveel theorie wordt besproken, vindt een ander dat er juist dieper op de theorie in mag worden gegaan. Een training is nooit voor iedereen 100 procent goed. Uit de praktijk blijkt dat je deelnemers stimuleert in het leerproces als je aan de start van een bijeenkomst vraagt naar ervaringen van de deelnemers sinds de laatste trainingsbijeenkomst. Ook dragen de reflectieopdrachten aan het einde van iedere module bij aan het bewust maken van wat deelnemers geleerd hebben.

Na de training

‘Hoe nu verder?’ is een veelgestelde vraag na afloop van de training. Deelnemers kunnen na de training direct met de kennis en vaardigheden aan de slag. De volgende aanbevelingen kunnen hierbij extra helpen:

- Kartrekkers

Bij voorkeur is in het voorgesprek al besproken welke teamleden na afloop van de training de kartrekkers worden. Geef het team het advies om deze taak minimaal bij twee mensen en liever bij een werkgroep met teamleden met verschillende functies (leerkracht, zorgcoördinator, ambulant begeleider, intern begeleider) te beleggen. Sommige werkgroepen zetten elke vergadering een ander onderdeel van de training op de agenda, bijvoorbeeld:

- Hoe kunnen we de intakeprocedures traumasensitiever maken?
- Wat doen we al op het gebied van zelfzorg en hoe kunnen we dit verbeteren?
- Hoe kunnen we ouders informeren over traumasensitief onderwijs? Hoe kunnen we ze betrekken bij het traumasensitiever maken van de school?

Ook kan een werkgroep het initiatief nemen om intervisiemogelijkheden te creëren waarin het lesgeven aan getraumatiseerde kinderen en zelfzorg centraal staan.

- Binnen eigen school

Op de scholen waar de trainers zelf werkzaam zijn is het over het algemeen makkelijker om de kennis en vaardigheden uit de training te implementeren. Naast de samenstelling van een werkgroep is er een aantal andere aanbevelingen.

- Als trainer kun je voorstellen om na een tijd weer bij elkaar te komen voor supervisie of intervisie.
- Verstuur een aantal keer per jaar een nieuwsbrief met tips en herinneringen aan collega's.
- Organiseer een vervolgbijeenkomst waarin in subgroepen per essentieel element van traumasensitief lesgeven (de kleine bollen op de illustratie van essentiële elementen)

gebrainstormd wordt over mogelijke vervolgstappen. Laat de teamleden kiezen over welk element ze de meeste ideeën hebben.

- Lamineer illustraties van veelgebruikte concepten zoals de ijsberg, de cognitieve driehoek en de 'window of tolerance'.
 - Van buitenaf

Wanneer je de training op een andere dan je eigen school geeft, is het vooraf bespreken van de implementatie nog belangrijker. Het voordeel van het trainen op een school waar je als trainer niet direct mee verbonden bent is dat je niet wordt gehinderd door voorkennis. Een nadeel is dat je als trainer niet de gevoeligheden van een team kent en weet waar de valkuilen liggen. Een paar trainers geeft aan dat het beter werkt als een team wordt begeleid door een externe trainer. Het helpt vooral om de motivatie hoog te houden.

- Zorgplan van de leerling

Een andere tip is om bij de intakes van nieuwe leerlingen te vragen naar eerdere nare ervaringen van het kind, zodat hier rekening mee kan worden gehouden. Veel leerkrachten vinden dit spannend om te doen. Als hulpmiddel kan een vragenlijst gebruikt worden (bijvoorbeeld een aangepaste ACE vragenlijst). Deze vragenlijst kun je de ouders alleen laten invullen of samen met de ouders invullen. Uiteindelijk kan zo het onderwerp trauma ook verwerkt worden in het zorgplan van een kind.

- Aannemen nieuwe medewerkers

Niet alleen bij de intakes van leerlingen maar ook bij het aannamebeleid van nieuwe medewerkers kan rekening worden gehouden met het onderwerp trauma. Geef bij een sollicitatiegesprek aan hoe er op school rekening wordt gehouden met eventuele traumatische ervaringen van leerlingen. En vraag sollicitanten - zonder er al te diep op in te gaan - naar eventuele eigen ingrijpende of traumatische ervaringen en hoe dit hen heeft beïnvloed en mogelijk nog beïnvloedt. Het is goed om te weten hoe ze denken te reageren als ze worden geconfronteerd met de traumatische ervaringen van leerlingen en de gevolgen daarvan op hun gedrag en ontwikkeling. Bespreek hoe eigen ervaringen van de sollicitant van invloed kunnen zijn op hoe ze lesgeven en hoe ze omgaan met de leerlingen. Dit kan zowel voordelig zijn, omdat je weet wat een leerling nodig heeft maar kan soms ook lastig zijn.

Daarnaast is het goed om te bedenken hoe nieuwe collega's in het team zich de kennis en vaardigheden met betrekking tot traumasensitief lesgeven eigen kunnen maken.

- Bewoording

Uit de supervisies blijkt dat de woorden 'implementatie' en 'borgen' die in de laatste modules worden gebruikt vaak negatieve associaties oproepen bij de deelnemers. Alternatieve formuleringen zijn: 'hoe ga je verder na de training?' Of 'hoe zorg je ervoor dat de kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in de praktijk gebruikt (blijven) worden?'.

Nieuwkomers

De training is in de afgelopen jaren al vaak gegeven op scholen met veel nieuwkomers. Omdat de training aanvankelijk niet voor deze doelgroep is ontwikkeld, zijn er in samenwerking met trainers die hier specifieke deskundigheid in hebben, extra dia's gemaakt en extra casussen beschreven. Deze extra dia's en casussen kunnen worden gedownload van <http://leonycoppens.nl/lesmateriaal/> met code LAGK-NK.

Laatste tips

Nog een aantal extra tips naar aanleiding van ervaringen van trainers:

- Veel trainers geven aan dat de deelnemers het steunplan erg bruikbaar vinden en andere trainers geven aan dat ze hier soms niet aan toekomen. Juist omdat het steunplan een handige tool wordt gevonden is het jammer als deze niet wordt besproken. Zorg dus dat je hier expliciet aandacht aan besteedt.
- Meerdere trainers geven aan dat ze ondanks de aandacht die hiervoor was in de train-de-trainer overvallen zijn door de emotionele reacties van deelnemers. Blijf alert op hoe de deelnemers erbij zitten en bespreek met je co-trainer hoe jullie kunnen reageren als een van de deelnemers door emoties overweldigd wordt.
- Laat de leerkrachten kennis maken met het boek, ook tijdens een workshop kan je aanraden om het boek te lezen om deelnemers enthousiast te krijgen.

Onderzoek

Op dit moment lopen er twee onderzoeken waarin o.a. wordt gekeken naar het effect van de training.

Om traumasensitief onderwijs in de Haagse regio onder de aandacht te brengen en te implementeren, heeft een aantal organisaties in Den Haag de krachten gebundeld om een pilot uit te voeren op het gebied van de samenwerking tussen onderwijs en zorg bij getraumatiseerde kinderen. Binnen de projectgroep die de pilot organiseert zijn verschillende organisaties op het gebied van onderwijs en zorg vertegenwoordigd: Intermetzo (Top Referent Trauma centrum), De Jutters (Kinderen Jeugd GGZ), Schoolformaat/Jeugdformaat (jeugd- en opvoedhulp), DHS Speciaal Onderwijs Gedrag: Eerste Nederlandse Buitenschool en De Loodsboot, SPPOH (Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden).

In het eerste deel van de pilot heeft de projectgroep in het schooljaar 2016-2017 de training *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen* op drie basisscholen in de regio Haaglanden uit laten voeren. Uit de evaluatie van deze pilot blijkt dat de deelnemende scholen positief zijn over de training. Ook heeft de evaluatie verbeterpunten opgeleverd op het gebied van de samenwerking tussen onderwijs en zorg met betrekking tot kinderen met traumagerelateerde problematiek. Deel twee van de pilot wordt dit schooljaar uitgevoerd. Doel van dit tweede deel is om de vastgestelde verbeterpunten door te voeren en te komen tot een steunpunt trauma binnen het onderwijs.

Onlangs is een tweede onderzoek gestart door een landelijk consortium bestaande uit Stichting Koraal Groep, Praktikon, Pluryn/Intermetzo, Orion en 4tact-Speciaal Onderwijs/De Loodsboot.

Onderzocht wordt welke invloed de training *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen* heeft op het 'Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen' – wat zijn de eerste ervaringen van deelnemers en trainers? Auteurs: Eva Snijders en Leony Coppens, 01-3-2019. Download van www.leonycoppens.nl

signaleren van een trauma bij leerlingen door de leerkracht en op het handelen van leerkrachten bij het vermoeden van een trauma. Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van het Nationaal Regie-orgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Voor meer informatie over dit onderzoek kun je contact opnemen met de projectleiders: Wendy Nelen (Koraal & Praktikon) of Petra Helmond (Koraal & Pluryr/Intermetzo), via tso@koraalgroep.nl.

Tot slot

We willen alle trainers bedanken voor hun inzet voor de trainingen en hun bijdrage aan dit artikel. De hele training, een workshop of een uitleg over trauma aan een leerkracht; alle beetjes helpen. Als we samen elke keer een druppel rode verf aan het blik witte verf toevoegen, wordt de verf vanzelf roze. Als trainer kan je ook met kleine veranderingen bijdragen aan deze kleurverandering en zorgen voor een groot verschil voor leerkrachten en hun leerlingen.

Overzicht van open inschrijving aanbod bij diverse organisaties:

<https://hetlock.nl/opleiding/lesgeven/>

<https://www.jeugdformaat.nl/nieuws/jeugdformaat-traint-leerkrachten-en-onderwijsprofessionals>

<https://www.rubicon-jeugdzorg.nl/trainingen-voor-professionals/trainingen/lesgeven-aan-getraumatiseerde-kinderen>

<https://thomasmorehs.nl/professionals/pedagogisch-didactisch/traumasensitief-lesgeven.html>

<https://www.bisbee.nl/bisbee-academie/cursussen/lesgeven-aan-getraumatiseerde-kinderen-in-de-klas-2-dagdelen-s-hertogenbosch/>

<https://www.hetabc.nl/professionals/taal/training-traumasensitief-lesgeven/>